

GRAĐANSKI ALARM

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

**EUROPE
NSRF**

Švedska
Sverige

**Monitoring petogodišnjeg ciklusa sufinansiranja medijskih sadržaja
od javnog interesa u gradu Nišu (2019-2023) – Izveštaj i preporuke**

Izdavač
Odbor za ljudska prava Niš

Autori
Aleksandar Stankov
Ivan Grujić
Dragan Đorđević
Maja Kamenov

Godina
2024.

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „**Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji - Europe ASAP**“, koji Odbor za ljudska prava Niš realizuje u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom i uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja partnera i donatora.

Uvodne napomene

Projektno sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa je relativno novi koncept u Srbiji, uveden donošenjem seta medijskih zakona 2014. godine. [Zakon o javnom informisanju i medijima](#)¹ predvideo je da se mediji, tačnije medijski sadržaji – na svim nivoima vlasti – finansiraju isključivo kroz javne konkurse za sufinansiranje javnog interesa, definisanog u zakonu, previđajući tu tek tri izuzetka: javne medijske servise, medije na srpskom jeziku na KiM, kao i medije čija su osnivačka prava preneti na Nacionalne Savete nacionalnih manjina do stupanja na snagu ovog zakona.

[Član 15. Zakona o javnom informisanju i medijima](#) definiše javni interes u informisanju, kao pravo građana na „istinito, nepristrasno, pravovremeno i potpuno informisanje“. Javni interes podrazumeva i informisanje manjinskih grupa, izveštavanje o demokratiji i ljudskim pravima, kulturi, umetnosti i obrazovanju. Članom 16. definisani su načini ostvarivanja javnog interesa u oblasti javnog informisanja, između ostalog i (tačka 4) „sufinansiranjem projekata u oblasti javnog informisanja radi ostvarivanja javnog interesa“.

Šta je javni interes u javnom informisanju?

Ne postoji univerzalna definicija javnog interesa, već se javnim interesom smatra skup vrednosti, koristi i dobiti, koji ostvaruju svi građani, ili veći deo građana, ili pripadnici neke manjine kao deo građana. Definisane javnog interesa je važno za svako društvo, koje teži demokratskim, građanskim vrednostima i počiva na javnom dijalogu i konsenzusu oko toga šta javni interes jeste. Kako je projektno sufinansiranje medijskih sadržaja relativno skoro u Srbiji tako je i utvrđivanje javnog interesa kroz javni dijalog, promišljanje i konsultacije zainteresovanih strana izazovan proces za većinu lokalnih samouprava, koje raspisuju ovakve konkurse.

[Član 15. Zakona o javnom informisanju i medijima](#) iz 2014. godine propisao je javni interes u oblasti javnog informisanja na sledeći način:

- 1) istinito, nepristrasno, pravovremeno i potpuno informisanje svih građana Republike Srbije;
- 2) istinito, nepristrasno, pravovremeno i potpuno informisanje na maternjem jeziku građana Republike Srbije pripadnika nacionalnih manjina;
- 3) informisanje na srpskom jeziku pripadnika srpskog naroda, koji žive van teritorije Republike Srbije;
- 4) očuvanje kulturnog identiteta srpskog naroda i nacionalnih manjina, koje žive na teritoriji Republike Srbije;
- 5) informisanje inostrane javnosti na stranim jezicima kada je to od interesa za Republiku Srbiju;
- 6) informisanje osoba sa invaliditetom i drugih manjinskih grupa;
- 7) podrška proizvodnji medijskih sadržaja u cilju zaštite i razvoja ljudskih prava i demokratije, unapređivanja pravne i socijalne države, slobodnog razvoja ličnosti i zaštite dece i mladih, razvoja kulturnog i umetničkog stvaralaštva, razvoja obrazovanja, uključujući i medijsku pismenost kao deo obrazovnog sistema, razvoja nauke, razvoja sporta i fizičke kulture i zaštite životne sredine i zdravlja ljudi;

¹ ["Službeni glasnik RS", br. 83 od 5. avgusta 2014, 58 od 30. juna 2015, 12 od 12. februara 2016 - Autentično tumačenje](#)

- 8) unapređivanje medijskog i novinarskog profesionalizma. Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave stara se o ostvarivanju javnog interesa podstičući raznovrsnost medijskih sadržaja, slobodu izražavanja ideja i mišljenja, slobodan razvoj nezavisnih i profesionalnih medija, što doprinosi zadovoljavanju potreba građana za informacijama i sadržajima iz svih oblasti života, bez diskriminacije.

U svojoj preambuli [Kodeks novinara Srbije](#) propisuje: „Mediji su dužni da interes javnosti za potpunim, blagovremenim i istinitim informisanjem stave iznad svih drugih interesa. U kontekstu ovog Kodeksa, interes javnosti podrazumeva objavljivanje svih važnih informacija koje su čitaocu/slušaoocu/gledaocu od pomoći pri formiranju vlastitog suda/mišljenja o pojavama i događajima”.²

Javni interes u informisanju je različito definisan u različitim zemljama. U Velikoj Britaniji, komisija za pritužbe u štampi (Press Complaints Commission) u [Kodeksu praksi za urednike](#) javni interes definiše kratko i jezgrovito, uz napomenu da se on ne iscrpljuje u tim određenjima. Javni interes uključuje:

- Detektovanje i razotkrivanje kriminala ili ozbiljnog prekršaja
- Zaštitu javnog zdravlja i sigurnosti
- Sprečavanje da javnost bude obmanuta nekom izjavom ili aktivnošću pojedinaca ili organizacije³

Pored ove tri odrednice, britanska Nacionalna unija novinara dodaje još četiri, sa još jačim kritičkim predznakom:

- Razotkrivanje zloupotrebe javnih fondova ili drugih vrsta korupcije u javnim telima;
- Otkrivanje potencijalnih konflikata interesa od strane onih na poziciji moći i uticaja;
- Razotkrivanje korporativne pohlepe;
- Razotkrivanje hipokrizije visokih funkcionera⁴

Da se ne bi stvorio utisak da je kritičko određenje javnog interesa tipično samo za strukovna i samoregulatorna tela novinarske struke u Velikoj Britaniji, evo kako ga formuliše britanski medijski javni servis, BBC:

- razotkrivanje ili detektovanje kriminala;
- razotkrivanje značajnog anti-socijalnog ponašanja;
- razotkrivanje korupcije ili nepravde;
- otkrivanje značajne nekompetencije ili nemara;
- zaštita zdravlja i sigurnosti ljudi;
- sprečavanje da ljudi budu obmanuti nekom izjavom ili aktivnošću nekog pojedinca ili organizacije;
- otkrivanje informacija koje pomažu ljudima da bolje razumeju ili donose odluke o stvarima od važnosti za javnost .

Takođe je od javnog značaja i sloboda izražavanja po sebi⁵.

Uočljiva je razlika između koncepcija javnog interesa u medijima u Velikoj Britaniji i Srbiji. Britanski model počiva na viševjekovnoj demokratskoj tradiciji i važnoj ulozi medija u razvoju demokratske kulture. Britanci se ne brinu da li će mediji „afirmisati“, „promovisati“ i „unapređivati“; oni očigledno smatraju da će mediji to činiti upravo ako sprečavaju da patološke društvene pojave uzmu maha. U Srbiji, međutim, zamišljeni

² [Kodeks novinara Srbije](#)

³ UK Editor's Code of Practice (2003), dostupno na: <http://www.mediawise.org.uk/uk-press-complaints-commission/>

⁴ <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2007/jul/26/differencesindefiningthepu>

⁵ <https://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/privacy#heading-the-public-interest>

javni interes implicira da se radi o beskonfliktnom društvu u kome nema suštinskih problema, pa je samo potrebno da se „unapređuje“ postojeće stanje. Na potrebu za promenom ukazuje deo o „reafirmaciji pozitivnog sistema vrednosti“, jer implicira da je trenutno afirmisan neki drugačiji sistem vrednosti.

Određenje javnog interesa povezano je sa političkom kulturom, naročito sa razumevanjem pojma građanstva (*citizenship*), koji u našem jeziku nema zadovoljavajući prevod. Građanstvo predstavlja skup prava i obaveza građana u jednoj državi⁶, koji nije konstantan i pretpostavljen, već je plod borbe građana protiv svojevolje vlasti. U skladu sa nivoom političke kulture, građani će smatrati da je od javnog interesa sve ono što štiti njihove karakteristike kao građana. Ukoliko građani ne osećaju da na nešto polažu pravo, kao što je na primer odlučivanje o raspolaganju javnim novcem, oni neće smatrati da je to stvar od javnog interesa, tako da će vlast moći da vrši raspodelu novca ne polažući račune o tome javnosti.⁷

Tokom procesa izrade [Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025. godina](#),⁸ Radna grupa za izradu Nacrta strateškog dokumenta o razvoju sistema javnog informisanja u Republici Srbiji jasno je mapirala sledeće nedostatke i izazove u primeni postojećeg medijskog zakonodavstva, kojim je, između ostalog, uređeno i propisano projektno sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa u javnom informisanju. Nefunkcionalno medijsko tržište, netransparentnost i odsustvo jednakih mogućnosti pristupa alternativnih tokova javnih sredstava usmerenih ka medijima (sistemskih, transparentnih, jasnih i nediskriminatornih podsticaja), kreirali su očekivanja da sufinansiranje projekata u oblasti javnog informisanja bude nešto što ono teško može biti, odnosno da, umesto da garantuje bogatstvo sadržaja, koje tržište ne obezbeđuje i neće nužno samo od sebe obezbediti, osigura opstanak osiromašenih medija. Ovakvo stanje višestruko utiče na medijsku scenu, a što je posledica, kako nedovoljnog iznosa sredstava za njeno ostvarivanje, tako i nedorečenosti regulative i njene primene:

– projektno sufinansiranje postaje model finansijske održivosti medija i služi finansiranju redovne aktivnosti medija, a ne kao sredstvo da se finansiraju nedostajući sadržaji u javnom interesu, što onemogućava razvoj uobičajenih tržišnih odnosa, odnosno remeti tržišne odnose (pre svega se odnosi na lokal);

– projekti koji podrazumevaju nedostajuće sadržaje u javnom interesu se ne proizvode u dovoljnoj meri, što dovodi do toga da nema dovoljno kvalitetnih sadržaja koji ispunjavaju javni interes u oblasti javnog informisanja;

Iz osnovnog problema proističu i brojni drugi:

– nejasno definisana namena konkursa, koja ne polazi od prethodno definisanih potreba stanovništva za određenim medijskim sadržajima;

– problemi u formiranju i radu stručnih komisija, uključujući i kriterijume za članove ekspertskih komisija, koje odlučuju o raspodeli sredstava;

⁶ O građanstvu videti na: <https://plato.stanford.edu/entries/citizenship/>

⁷ Odbor za ljudska prava Niš: InformisaNi - Istraživanje stavova građana o javnom interesu u sadržajima lokalnih medija u Nišu, Dušan Raković

⁸ [Strategija razvoja sistema javnog informisanja u republici srbiji za period 2020–2025. godina](#)

- nedovoljna transparentnost u odlučivanju o dodeli sredstava;
- dodeljivanje visokih iznosa za programe, koji spadaju u redovnu aktivnost medija;
- odstupanja (konačne) odluke o raspodeli sredstava od predloga konkursnih komisija protivno zakonskim odredbama;
- nepostojanje adekvatnog mehanizma evaluacije odobrenih projekata (dinamika evaluacije, metodologija evaluacije i kriterijumi za ocenu ostvarenosti konkretnog cilja zbog koga je konkurs raspisan);
- nedostatak adekvatnih sankcija za neizvršenje i povredu zakonskih odredaba, koje se odnose na projektno sufinansiranje, te nedostatak nadzornih mehanizama.

U skladu sa postojećim pravnim okvirom, Grad Niš kao jedinica lokalne samouprave sprovodi projektno sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa u javnom informisanju od 2015. godine, i u te svrhe je, do danas, opredeljeno ukupno nešto manje od 5.000.000 EUR.

Grad Niš organizaciono podeljen na gradske opštine, koje nisu jedinice lokalne samouprave u skladu sa pravnim okvirom, koje nisu u obavezi, ali mogu da opredele sredstva za javno informisanje. Do sada, tri gradske opštine u Nišu su iskoristile tu mogućnost i opredelile određena sredstva za projektno sufinansiranje: GO Pantelej, GO Crveni Krst i GO Medijana, čime je iznos budžetskih sredstava za projektno sufinansiranje medijskih sadržaja dodatno uvećan.

Iako je na teritoriji grada Niša, do sada sprovedeno 9 ciklusa projektnog sufinansiranja medijskih sadržaja od javnog interesa u oblasti informisanja, nadležni gradski organi, zaduženi za sprovođenje konkursa, nijednom nisu organizovali konsultativni proces i na bilo koji način uključili građane u kreiranje procesa projektnog sufinansiranja. Jedino što je do sada organizovano, u četiri navrata, jesu informativni sastanci na kojima se govorilo o već definisanom tekstu konkursa, oblastima, iznosima i tehničkim aspektima. Transparentnost i inkluzivnost procesa donošenja odluka su bazični principi dobrog upravljanja i ključan uslov za ostvarivanje participativne demokratije, a mogućnost neposrednog učestvovanja u kreiranju javnih politika, posebno na lokalnom nivou, je posebno značajna i dragocena za svaku oblast delovanja organa javne uprave na lokalnom nivou.

Istovremeno, ne postoje javno dostupni podaci i dokumenti na osnovu kojih parametara su sredstva za određeni projektni ciklus opredeljivana, da li utemeljenje imaju u bilo kakvoj analizi i evaluaciji prethodno realizovanog konkursa, i koji su to indikatori, koji su odredili da se na primer za 2017. godinu odvoji nešto više od 20 miliona dinara, za 2018, 54 miliona, za 2019, 79 miliona, ili 89 miliona dinara u izbornoj 2020. Prema javno dostupnim podacima, poslednje istraživanje o finansiranju javnog informisanja u Nišu realizovano je tokom 2016. godine. Iz navedenog, očigledno je da građani Niša nisu bili uključeni u proces pripreme i realizacije konkursa projektnog sufinansiranja, a posebno u deo koji prethodi samom konkursu, a to je definisanje tema od javnog interesa u javnom informisanju, kao ni koji su to nedostajući medijski sadržaji, koje treba omogućiti u javnom informisanju projektnim sufinansiranjem.

Takođe, prema javno dostupnim dokumentima, jedino gradska opština Pantelej ima pravni akt kojim se predviđa kako da se konsultativni proces projektnog sufinansiranja realizuje, dok na nivou grada i preostalih gradskih opština toga nema. Sa druge strane, ne postoji kontinuirana debata u javnom prostoru o kvalitetu javnog informisanja u Nišu i da li postojeća praksa i lokalne javne politike garantuju slobodu izražavanja, slobodu medija, medijski pluralizam, što su jedne od osnovnih vrednosti Evropske unije, koje omogućavaju razvoj stabilne demokratije u kojoj su građani informisani putem medija o pitanjima koja su za njih značajna.

Sve navedeno je bio razlog da Odbor za ljudska prava Niš pripremi i realizuje projekat „**Građanski alarm**“ u okviru svog programa „Sloboda izražavanja“. Projekat je implementiran od septembra 2023. do maja 2024. **uz podršku Švedske u okviru programa Beogradske otvorene škole (BOŠ) „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji – Europe ASAP“.**

Tim Odbora za ljudska prava Niš, uz podršku konsultanata Ivana Grujića i Aleksandra Stankova, uradio je monitoring petogodišnjeg ciklusa sufinansiranja medijskih sadržaja od javnog interesa i formulisao preporuke za unapređenje javnog informisanja i povećanja nivoa informisanosti građana i organizacija civilnog društva o njihovoj ulozi i značaju u definisanju tema od javnog interesa u oblasti javnog informisanja.

Ciljevi projekta „Građanski alarm“

- **Opšti cilj:** Doprinos unapređenju javnog informisanja na lokalnom nivou u cilju zaštite javnog interesa i prava građana.
- **Specifični ciljevi:**
 1. Aktivno uključivanje organizacija civilnog društva (OCD) u proces definisanja tema od javnog interesa u javnom informisanju.
 2. Pokretanje javnog dijaloga o značaju javnog informisanja na lokalnom nivou.

Ciljevi istraživanja

1. Monitoring petogodišnjeg ciklusa sufinansiranja medijskih sadržaja od javnog interesa u gradu Nišu (2019-2023).
2. Utvrđivanje preporuka organa javne vlasti, lokalnih medija i organizacija civilnog društva za unapređenje javnog informisanja.
3. Povećanje nivoa informisanja građana i organizacija civilnog društva o njihovoj ulozi i značaju u definisanju tema od javnog interesa u oblasti javnog informisanja na lokalnom nivou.

Metodologija

- **Kvantitativna analiza:** Prikupljanje i analiza podataka iz zvaničnih dokumenata i izveštaja grada Niša i Gradske opštine Pantelej o konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa.
- **Kvalitativna analiza:** Intervjui i fokus grupe sa ključnim akterima uključujući predstavnike lokalne uprave, lokalnih medija i predstavnike OCD.

Prikupljanje podataka

- **Dokumentacija:** Zapisnici sa sastanaka, intervjuja i fokus grupa, javni pozivi, odluke lokalne samouprave i Zakon o javnom informisanju i medijima.
- **Terenski rad:** Posete gradskim opštinama u Nišu.

Analiza podataka

Na teritoriji grada Niša postoji pet gradskih opština:

1. Pantelej
2. Medijana
3. Palilula
4. Crveni Krst
5. Niška Banja

Od 2019. do 2023.g. grad Niš i gradske opštine Pantelej, Medijana i Crveni Krst sprovodile su konkurse za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa.

Grad Niš:

Budžetska godina	Datum objavljivanja javnog konkursa	Planirana sredstva tekstem javnog konkursa	Datum odluke/rešenja o dodeli sredstava	Ukupan iznos dodeljenih sredstava
2019.	08.03.2019.	79.000.000	21.05.2019.	78.500.000
2020.	27.01.2020.	89.000.000	28.04.2020.	83.970.000
2021.	11.02.2021.	69.000.000	28.04.2020.	69.000.000
2022.	25.02.2022.	85.000.000	13.06.2022.	85.000.000
2023.	14.02.2023.	85.000.000	30.05.2023.	69.500.000

[Grad Niš- konkursna dokumentacija](#)

Gradska opština Pantelej:

Budžetska godina	Datum objavljivanja javnog konkursa	Planirana sredstva tekstem javnog konkursa	Datum odluke/rešenja o dodeli sredstava	Ukupan iznos dodeljenih sredstava
2019.	13.03.2019.	1.650.000	17.06.2019.	1.650.000
2020.	29.10.2020.	1.850.000	26.02.2021.	1.572.000
2021.	Nisu dodeljivana sredstva			
2022.	12.03.2022.	1.830.000	17.06.2022.	1.790.000
2023.	19.09.2023.	1.830.000	01.12.2023.	1.830.000

[Gradska opština Pantelej – konkursna dokumentacija](#)

Gradska opština Medijana:

Budžetska godina	Datum objavljivanja javnog konkursa	Planirana sredstva tekstem javnog konkursa	Datum odluke/rešenja o dodeli sredstava	Ukupan iznos dodeljenih sredstava
2019.	05.07.2019	1.200.000	28.08.2019.	1.200.000
2020.	Nisu dodeljivana sredstva			
2021.	13.05.2021.	1.300.000	17.06.2021.	1.250.000
2022.	18.02.2022.	2.000.000	18.04.2022.	2.000.000
2023.	14.06.2023.	2.500.000	24.07.2023.	2.166.000

[Gradska opština Medijana – konkursna dokumentacija](#)

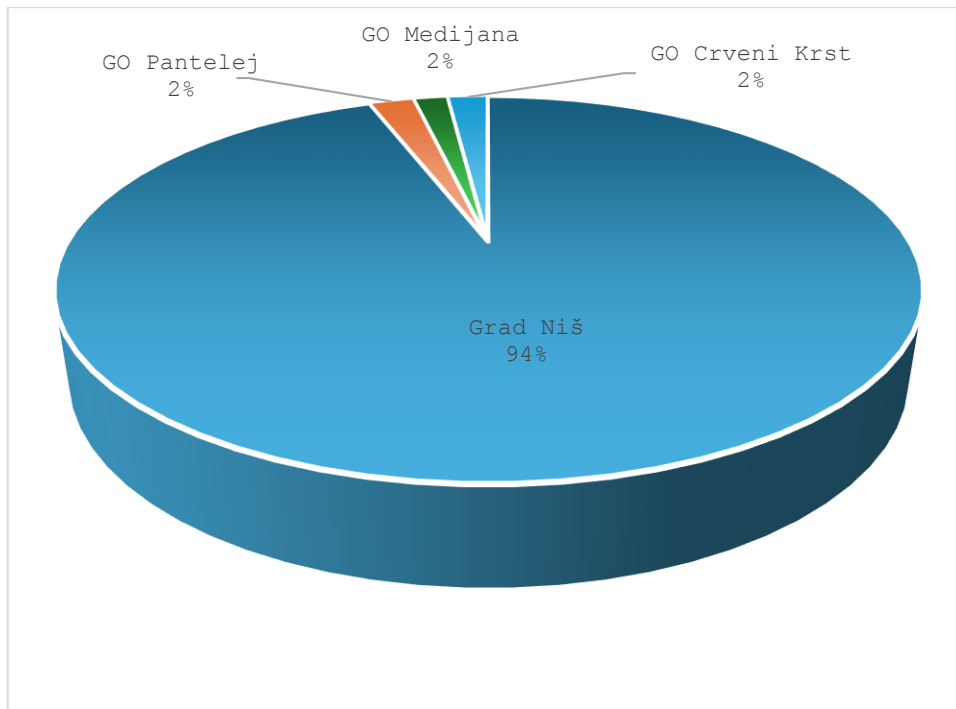
Gradska opština Crveni Krst:

Budžetska godina	Datum objavljivanja javnog konkursa	Planirana sredstva tekstem javnog konkursa	Datum odluke/rešenja o dodeli sredstava	Ukupan iznos dodeljenih sredstava
2019.	09.09.2019.	2.000.000	15.11.2019.	1.800.000
2020.	05.10.2020.	2.500.000	20.11.2020.	2.346.000
2021.	23.07.2021.	2.000.000	17.09.2021.	1.800.000
2022.	26.08.2022.	1.900.000	14.10.2021.	1.830.000
2023.	Nisu dodeljivana sredstva			

[Gradska opština Crveni Krst – konkursna dokumentacija](#)

Ukupan iznos

	Grad Niš	GO Pantelej	GO Medijana	GO Crveni Krst
2019	78.500.000	1.650.000	1.200.000	1.800.000
2020	83.970.000	1.572.000	0.00	2.346.000
2021	69.000.000	0.00	1.250.000	1.800.000
2022	85.000.000	1.790.000	2.000.000	1.830.000
2023	69.500.000	1.830.000	2.166.000	0.00
Ukupno	385.970.000	6.842.000	6.616.000	7.776.000

Iz navedenih podataka se jasno uočava neujednačena praksa realizacije konkursa projektnog sufinansiranja medijskih sadržaja od javnog interesa organa javne uprave na teritoriji grada Niša. Vremenski okviri za samu realizaciju projekata, koji se kreću od mesec do najviše sedam meseci (period od rešenja o dodeli sredstava za projekte do završetka budžetske godine) otvaraju pitanja na koja u ovom trenutku nismo u mogućnosti da dobijemo odgovore, jer nijedan organ javne uprave nije uradio evaluaciju procesa konkursnog sufinansiranja, uključujući i evaluaciju medijskih sadržaja podržanih javnim novcem. A to je, pre svega, svrsishodnost ovakvog načina konkursnog sufinansiranja medijskih sadržaja od javnog interesa za koje ne možemo da budemo sigurni da je odgovorilo svojoj nameni - proizvodnji nedostajućih medijskih sadržaja od javnog interesa u javnom informisanju, kao ni potrebama građana kad je javno informisanje u pitanju. Takođe, kada vremenski okvir za realizaciju projekata uporedimo sa dodeljenim iznosima za projekte, koji se kreću od 30.000 dinara na nivou nekih gradskih opština do 20.000.000 dinara na nivou grada Niša, zaključujemo da je ostvarivanje javnog interesa u pojedinim projektima nemoguće adekvatno ostvariti. Takođe, uvidom u tekstove konkursa jasno se vidi da se iz godine u godinu predložene oblasti i teme od javnog interesa u javnom informisanju ponavljaju, a da se samo opredeljeni iznosi za datu godinu menjaju.

Dok je određenje iz Zakona uopštenije, za potrebe niškog konkursa javni interes je definisan tako da detaljnije pominje poželjne teme i tematske grupe sadržaja – privredu, obrazovanje, mlade, itd. Oko većine navedenih stavki lako bi se mogao postići široki konsenzus u lokalnoj zajednici, ali je problem to što ovako shvaćen javni interes nema poseban fokus. Lokalni mediji mogu da konkurišu sa projektima, koji se, inače, uklapaju u njihov standardni programski sadržaj. Pitanje je kako bi izgledao programski sadržaj lokalnih medija da lokalna samouprava ne raspisuje konkurse, odnosno, da li konkursi u stvari služe tome da građani dobiju važne informacije, koje,

inače, ne bi mogli da dobiju, ili je, pre svega, reč o dotiranju medija da opstanu na tržištu u nepovoljnim ekonomskim uslovima? Konačno, koliko ovako definisani javni interes koristi građanima, koji su finansijeri tih medijskih programa, i kojima su odgovorne, bar u demokratskoj teoriji, vlasti koje su izabrali?

Ne postoje javno dostupni podaci na osnovu kojih parametara su sredstva za određeni projektni ciklus opredeljavana, da li imaju utemeljenje u bilo kakvoj analizi i evaluaciji ili ispitivanju potreba građana za nedostajućim medijskim sadržajima od javnog interesa u javnom informisanju.

Transparentnost i inkluzivnost kao neophodna praksa

Jedini organ javne vlasti u Nišu koji je organizovao javne rasprave o temama u konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja je GO Pantelej. U 2015.g. pomenuta opština usvojila je [Odluku o uspostavljanju mehanizama utvrđivanja javnog interesa u oblasti javnog informisanja na nivou gradske opštine Pantelej](#).⁹

Uključivanje javnosti, na osnovu pomenute Odluke GO Pantelej, ima tri faze:

1. Prva faza (15. septembar – 05. oktobar) u kojoj opštinsko veće dostavlja poziv udruženjima i zainteresovanim stranama da dostave predloge tema od javnog interesa za sufinansiranje medijskih sadržaja. U pozivu gradsko veće dostavlja i listu prioriteta iz razvojnih strategija GO Pantelej. U pozivu se navodi i tačan datum javne rasprave koji se objavljuje i na sajtu opštine.

⁹ [Odluka o uspostavljanju mehanizama utvrđivanja javnog interesa u oblasti javnog informisanja na nivou gradske opštine Pantelej](#)

2. U drugoj fazi (05 – 25. oktobar) organizuje se jedan ili više javnih sastanaka (rasprava) sa udruženjima i zainteresovanim stranama na kojima predstavljaju predloge tema za sufinansiranje. Zaključci sa javnih rasprava objavljuju se na sajtu opštine.
3. I na kraju u trećoj fazi (25 – 31. oktobar) gradsko veće pravi konačnu listu tema za naredni konkurs za sufinansiranje medijskih sadržaja na osnovu predloga sa javne rasprave i prioriteta razvoja GO Pantelej. Odluka gradskog veća objavljuje se na sajtu opštine do kraja oktobra.

Na osnovu javno dostupnih podataka, utvrdili smo da su pored gradske opštine Pantelej i Opština Paraćin i Grad Šabac organizovale javne rasprave o tome šta građani žele da se podrži u konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa na osnovu **Mehanizma za utvrđivanje javnog interesa u javnom informisanju**.

Zakon o javnom informisanju i medijima iz 2014.g. nije organima javne vlasti predvideo obavezu organizovanja javne rasprave pre raspisivanja konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja. **Želimo da pohvalimo predstavnike GO Pantelej i udruženja MIRC iz Niša što su zajedno organizovali pomenute javne rasprave.** Ovo je dobar primer da je neko uradio više nego što je zakonom bio obavezan, u cilju boljeg uključivanja građana. Nažalost, nismo uspeli da nađemo izveštaje sa javnih rasprava. Za potrebe istraživanja prikupili smo podatke preko učesnika javnih rasprava, tekstova javnih poziva i odluka Komisija za ocenu projekata u GO Pantelej.

Teme koje su najčešće navedene u pozivu GO Pantelej za podnošenje predloga projekata za sufinansiranje medijskih sadržaja:

1. **Prevenција javnog zdravlja** - podsticanje pravovremenog i objektivnog informisanja, u cilju suzbijanja dezinformacija i smanjenja rizika oboljevanja.
2. **Mere zaštite i podrške u toku pandemije** - uticaj na smanjenje posledica u privrednom i društvenom životu zajednice.
3. **Promocija i popularizacija lokalnih potencijala** - afirmacija lokacija za aktivan odmor i rekreativan boravak u prirodi.
4. **Oснаživanje socijalno ranjivih grupa** - povećanje prisustva i vidljivosti u medijima dece, starih osoba, osoba sa invaliditetom, manjinskih zajednica.
5. **Jačanje civilnog sektora i građanskog aktivizma** - posebno aktivizam mladih i volonterski angažman.
6. **Afirmacija kulturno-umetničkog stvaralaštva** - očuvanje kulturnog identiteta manjinskih zajednica i lokalnih tradicija.
7. **Podrška sportskim klubovima i udruženjima** - negovanje zdravih stilova života i sticanje zdravih navika.
8. **Informisanje o stanju životne sredine** - stepen zagađenja i uticaj na zdravlje stanovništva.
9. **Bezbednost u zajednici** - fokus na ekonomsku, socijalnu i fizičku bezbednost, uključujući i bezbednost mladih.
10. **Komunalna problematika** - stanje i unapređenje komunalne infrastrukture.
11. **Anti-koruptivna politika** - prevencija i sankcionisanje korupcije, uloga i zaštita uzbuđivača.

12. **Učešće javnosti u donošenju odluka** - transparentnost u radu lokalne uprave.
13. **Medijska pismenost** - podizanje nivoa pismenosti svih aktera u javnom informisanju.

Teme predloga projekata uglavnom su bile u skladu sa listom tema iz javnog poziva GO Pantelej za sufinansiranje medijskih sadržaja. Međutim, primetili smo da postoje slučajevi da je Komisija za ocenu projekata odobrila projekat sa temom koja nije navedena u javnom pozivu. Npr. u odluci Komisije za ocenu projekata u 2019.g. odobren je projekat „I studenti (se) pitaju“. U obrazloženju Komisije napisano je: „Ovaj projekat zaslužuje punu pažnju, pre svega, zato što komunicira sa studentima - jednom jakom populacijom. Portal i njegova posećenost će značajno doprineti vidljivosti aktivnosti na području opštine“. Međutim, u javnom pozivu za sufinansiranje medijskih sadržaja za 2019.g. studenti nisu navedeni kao prioritetna tema.

Možemo da zaključujemo da su javne rasprave u GO Pantelej bile smernice podnosiocima predloga projekta. Ukoliko se mediji kao podnosilac projekta nije pridržavao određenih tema, nismo našli slučaj da je Komisija odbila projekat, jer nije bio u skladu sa listom tema iz javnog poziva za sufinansiranje medijskih sadržaja.

U okviru konsultativnog procesa za potrebe istraživanja, realizovani su Intervjui i fokus grupe sa ključnim akterima, uključujući predstavnike lokalne uprave, lokalnih medija i predstavnike OCD:

1. Organizovane su tri fokus grupe sa ukupno 17 učesnika (predstavnici OCD, ranjivih društvenih grupa i medija).¹⁰
2. Realizovani su intervjui sa predstavnicima tri organa javne uprave koje su u izveštajnom periodu realizovale procese konkursnog sufinansiranja.¹¹

Na žalost, predstavnici grada Niša - Gradske uprava za društvene delatnosti Grada Niša, opštine Crveni Krst i Niška Banja nisu odgovorili na više dopisa sa molbom da organizujemo intervju sa nadležnima u njihovim organima, pa nismo bili u mogućnosti da uključimo njihove stavove/mišljenja i preporuke i analizu i tekst izveštaja.

Analiza intervju sa predstavnicima gradskih opština u Nišu

U razgovorima sa predstavnicima gradskih opština u Nišu potvrđeno je da je samo GO Pantelej organizovala javne rasprave o temama u konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja. GO Medijana nije organizovala javne rasprave, ali učesnik intervju rekao je da mediji podnose projekte sa temama u skladu sa vrednostima opštine: „pronatalitetna politika, komunalna infrastruktura i stipendije za mlade talente“.

Nijedna gradska opština u Nišu nije radila evaluaciju realizovanih projekata i žale se na nedostatke kapaciteta u opštini zbog zabrane zapošljavanja u javnom sektoru. Nije zabeležen nijedan slučaj zloupotrebe sredstava za sufinansiranje medijskih sadržaja. Zanimljivo je da GO Palilula (jedina u Nišu) ima Odluku o javnim raspravama, koja

¹⁰ [Fokus grupe](#)

¹¹ [Intervjui sa predstavnicima organa javne vlasti u Nišu](#)

detaljnije reguliše proces uključivanja građana. Međutim, GO Palilula ne raspisuje konkurse za sufinansiranje medijskih sadržaja, tako da nismo mogli da analiziramo primenu pomenute Odluke na sufinansiranje medijskih sadržaja. Gradske opštine nemaju status jedinice lokalne samouprave, već obavljaju određene poslove u skladu sa zakonom i Statutom grada. One nemaju obavezu da raspisuju konkurse za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa.

Analiza fokus grupa

Za potrebe istraživanja organizovali smo tri fokus grupe u Nišu na temu uključivanja građana u izbor tema za sufinansiranje medijskih sadržaja:

1. Fokus grupa sa lokalnim medijima
2. Fokus grupa sa organizacijama civilnog društva
3. Fokus grupa sa ranjivim društvenim grupama

Većina lokalnih medija ne želi da im organ javne vlasti odredi teme u javnom pozivu za sufinansiranje medijskih sadržaja. Predstavnici medija su rekli da im to smeta u radu i da „guši medijske slobode“. Mediji su u stalnom kontaktu sa građanima i oni kažu da znaju koje teme su važne javnosti. Kada biraju teme, važno im je da imaju ljudske, tehničke i materijalne kapacitete za realizaciju. Kod nekih konkursa Ministarstva kulture i informisanja konsultovali su predstavnike manjinskih etničkih zajednica iz Niša. Medijima nije bio problem da napišu predloge projekta za konkurs GO Pantelej. Problem im je što GO Pantelej dodeljuje male iznose za sufinansiranje medijskih sadržaja i može veoma malo da se uradi sa tim sredstvima. Predstavnici medija smatraju da građani nemaju praksu da učestvuju u javnim raspravama i da se one sprovode više zbog forme, nego zbog suštine.

Predstavnici organizacija civilnog društva (OCD) iz Niša slažu se određivanjem tema u konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja, ali kritikuju način organizovanja javnih rasprava. Smatraju da se javne rasprave organizuju samo formalno i da bi trebale bolje da se organizuju (ovo se odnosi na sve javne rasprave). OCD predlažu da se uključe fakulteti, koji se bave edukacijom novinara u izboru tema za sufinansiranje medijskih sadržaja. Takođe, smatraju da treba uzeti u obzir važeće lokalne strateške planove pri izboru tema za sufinansiranje medijskih sadržaja. Predstavnici OCD smatraju da mediji, koji kriše etički kodeks novinara, ne bi trebalo da budu sufinansirani javnim novcem. U ovoj fokus grupi istaknuto je da lokalni mediji treba više da se bave temama koje nisu u nacionalnim medijima.

Učesnici treće fokus grupe bili su predstavnici osoba sa invaliditetom, Roma i organizacija koje se bave pravima žena. I oni su naveli problem nepoštovanja kodeksa novinara i da mediji koji ne poštuju kodeks ne treba da dobiju sufinansiranje javnim novcem. Izveštavanje medija o njihovim temama im izgleda isto i da se mediji najčešće interesuju za njih kada je neki međunarodni dan. **Predstavnici ugroženih grupa kažu da treba da budu deo konsultativnog procesa prilikom izbora tema za sufinansiranje medijskih sadržaja i konkursne procedure.** Važne teme za učesnike ove društvene grupe su: „pristupačnost, dešavanja u gradu, obrazovanje, nasilje, školstvo, osobe sa invaliditetom u politici, sistem socijalne zaštite, žene na

selu, život na selu, nasilje nad njima, SOS telefon, sistem besplatne pravne pomoći, nasilje nad životinjama, gde idu donacije i dr.“.

Analiza novog Zakona o javnom informisanju i medijima

Novi Zakon o javnom informisanju i medijima (2023) uvodi obavezu javnih konsultacija prilikom izrade izveštaja o analizi potrebnih medijskih sadržaja (član 28). Pomenuti izveštaj Republika Srbija, autonomna pokrajina i lokalna samouprava dužne su da urade najmanje jednom u tri godine. Izveštaj analizira kako je ostvaren javni interes u javnom informisanju (član 15).

Prilikom izrade izveštaja organ javne vlasti dužan je da:

- Uradi evaluaciju sufinansiranih projekata
- Analizira izveštaje koji su drugi radili u ovoj oblasti
- Definiše nedostajuće medijske sadržaje
- Organizuje javne konsultacije od najmanje 30 dana

Ministar nadležan za javno informisanje treba da odredi formu izveštaja i sadržinu obrazaca za davanje predloga u postupku javnih konsultacija. **Zakon o javnom informisanju i medijima uveo je obavezu javnih konsultacija, kako se trošio i kako dalje treba da se troši javni novac za sufinansiranje medijskih sadržaja.**

Treba naznačiti da postoji terminološka razlika između javnih konsultacija i javne rasprave. Ključna razlika je da se javne konsultacije sprovode kada još ne postoji nacrt ili predlog dokumenta ili pravnog akta (npr. šta treba da se finansira u sledećoj budžetskoj godini). Javne rasprave se organizuju kada postoji nacrt ili predlog teksta (npr. predlog budžeta). Za uključivanje građana u proces izbora tema za sufinansiranje medijskih sadržaja u GO Pantelej (2019-2023) terminološki tačnije je reći da su to bile javne konsultacije.

Preporuke

Preporuke za bolje uključivanje građana u proces unapređenja ostvarenja javnog interesa u javnom informisanju:

1. **Ministar nadležan za javno informisanje da pokrene javne konsultacije za određivanje forme izveštaja i obrazaca analize o potrebnim medijskim sadržajima.** Primena člana 28. Zakona o javnom informisanju i medijima je veoma važna za procenu celishodnosti trošenja javnog novca i uključivanja stručne i šire javnosti. Ministar za informisanje i telekomunikacije treba da konsultuje širu javnost pre usvajanja pomenutih dokumenata.
2. **Da se razmotre novi načini uključivanja građana u javne konsultacije i rasprave.** Dosadašnji modeli nisu motivisali veći broj građana da se uključe u javne konsultacije i rasprave, treba pokušati sa novim i inovativnijim rešenjima (Kampanja putem društvenih mreža, poseban baner na sajtu opštine gde bi se građani konstantno pozivali da daju ideje o temama o kojima bi da se informišu i sl.).

3. **Organi javne vlasti treba da odrede prioritete teme u javnim pozivima za sufinansiranje medijskih sadržaja.** Zakonom o javnom informisanju i medijima određene su teme koje mogu da se sufinansiraju javnim novcem. Međutim, organ javne vlasti u kalendarskoj godini često ima prioritete, koji su uslovljeni nekim događajem (obeležavanjem godišnjice ili dobijanjem statusa grada), posebnim faktičkim stanjem (postojanje različitih etničkih grupa u opštini), primenom akcionog plana nekog strateškog dokumenta ili iz nekog drugog razloga. Smatramo da ne postoje zakonske prepreke da se neke teme odrede kao prioritete u javnom pozivu za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa.
4. **Prioritetne teme u javnim pozivima za sufinansiranje medijskih sadržaja treba da budu smernice za aplikante.** Mediji i pružaoci medijskih usluga treba da imaju mogućnost da se prijave i sa projektima čije teme nisu prioritete u konkretnom konkursu. To znači da mogu biti podržani i projekti sa drugim temama, ali će imati manje poena od Komisije za ocenu projekata.
5. **Odrediti minimalne novčane iznose u javnim pozivima za sufinansiranje medijskih sadržaja.** Organi javne vlasti treba u javnom pozivu da navedu minimalni novčani iznosi za sufinansiranje medijskih sadržaja. Na ovaj način Komisija za ocenu projekata neće moći da dodeljuje veoma niska sredstva za sufinansiranje projekata (npr. 50.000 dinara) što obesmišljava ceo proces.
6. **Kreirati Mehanizme za utvrđivanje tema javnog interesa** u oblasti javnog informisanja na nivou grada i svih gradskih opština. Odluka kojom će biti raspisano postupanje organa javne vlasti za realizaciju konkursa i koje mora jasno da predvidi konsultativni proces i uključivanje građana. Ovo se nameće kao važna preporuka, jer se vidi da taj mehanizam u opštini Pantelejev daje određene rezultate.
7. **Evaluacije realizovanih konkursa i medijskih sadržaja** učiniti dostupnim građanima. Otvoriti posebnu stranu na sajtu svake opštine, na kojoj će, sufinansirani medijski sadržaji, biti publikovani i dostupni. Na taj način će građani biti informisani, a imaće i uvid u realizaciju onoga što sami plaćaju.
8. **Uključiti predstavnike ranjivih društvenih grupa** u rane faze konkursnog procesa, organizacijom konsultativnih sastanaka sa predstavnicima medija. Mediji bi saznali šta je to što je najvažnije osetljivim grupama, pa bi kasnije mogli da to sagledaju kroz svoje projekte. Sa druge strane, osetljive grupe bi se upoznale sa mogućnostima i kapacitetima medija i znali bi šta od njih mogu da očekuju.

Analiza zastupljenosti tema od javnog interesa

Kako projektni tim nije mogao da ima uvid u odobrene projekte i teme od javnog interesa, kojima su se bavili sufinansirani medijski sadržaji, i pošto je u nekim zapisnicima o radu komisija izostavljeno obrazloženje u kojem je napisano na koju oblast javnog interesa u javnom informisanju se odnosi dati projekat, projektni tim je, na osnovu naslova sufinansiranih projekata i drugih javno dostupnih podataka o tim medijskim sadržajima, pripremio kvalitativni osvrt i analizu pokrivenosti oblasti javnog interesa u izveštajnom periodu.

Sa obzirom da ne postoji evaluacija medijskih sadržaja, kao ni javna debata, namera nam je da u nastavku izveštaja problematizujemo podatke do kojih smo došli, kako bi dodatno podstakli javnu debatu o kvalitetu javnog informisanja kroz procese projektnog sufinansiranja medijskih sadržaja.

Iz izveštaja o podržanim projektima u Gradu Nišu i tri gradske opštine (Palilula i Niška Banja nisu finansirale medijske projekte) vidljivo je da je konzistentnost u raspisivanju konkursa i dodeli sredstava postojala samo na nivou Grada, koji je raspisivao konkurse svake godine u posmatranom periodu od 2019. do 2023. godine. Opština Medijana preskočila je 2020. i 2021. godinu, dok se novac za medijske sadržaje nije dodeljivao u istom periodu u Crvenom Krstu, a samo 2021. u Opštini Pantelej.

Na osnovu javno dostupnih podataka, osim u Panteleju, ni u jednoj drugoj jedinici lokalne samouprave nisu održane javne konsultacije, niti su građani na ovaj način učestvovali u kreiranju ili odabiru tema o kojima bi želeli da budu informisani sadržajem koji bi bio finansiran novcem iz budžeta Grada i pomenutih opština. Ipak, uvidom u same naslove podržanih projekata, određene teme su se izdvojile kao noseće i nametnule kao prioritete odlukom komisija da baš njih podrže, a ne željom građana da baš o njima budu informisani.

Na nivou Grada Niša dominiraju teme Ekologija i zdravlje, Ekonomija i Kultura i obrazovanje. Nešto manje zastupljenije su teme o manjinskim grupama i turizam, dok su često podržavani projekti koji se tiču sporta.

- **Ekologija i zdravlje** obuhvata širi spektar tema. Predlagani su projekti koji se bave energetsom efikasnošću, zaštitom životne sredine, čišćenjem Niša od smeća, čistijim rekama, pa sve do borbe protiv korone, psihičkog zdravlja i vakcinacije.
- **Kultura i obrazovanje** su takođe obuhvatili puno tema, a uglavnom su predlagani projekti o istoriji Niša, određenim spomenicima, ulicama i niškim velikanima. Zanimljivo je da je ova kategorija pokrila i segment o Romima, njihovoj muzici, ali i liku i delu Šabana Bajramovića. Takođe, projekti predlagani u ovoj oblasti ticali su se i digitalne pismenosti, a odobren je novac za serijal o 90 godina rada Narodnog muzeja Niš.
- **Ekonomija** kao kategorija obuhvatila je sve projekte koji se tiču budućnosti Niša, poljoprivrede i ruralnog razvoja, male privrede, potrošačkih saveta, zaposlenja, stranih investicija, pa i starih zanata.

Ono što je uočljivo je posebna kategorija - **Informativni program**. Projekte u ovoj kategoriji podnosile su najgledanije lokalne televizije, kao i jedine niške štampane novine. Po pravilu, ovakvi projekti su dobijali najviše novca na konkursima. Višestruko više nego mnogi drugi projekti iz nekih drugih kategorija. Sudeći prema nazivima projekata, reč je o redovnom radu tih medija, kojima je novac iz budžeta Niša odobren. Projekti se uglavnom vezuju za građane i interakciju sa njima, što je i osnovna uloga medija. Neki od naslova, koji se uz manje izmene ponavljaju iz godine u godinu, su:

- Građani Niša odlučuju o razvoju Grada
- Najjači glas
- Niška televizija - servis građana
- Iz pravog ugla
- Niš u kadru
- Sa građanima na vezi
- Pitamo za vas
- U interesu građana
- Gradski radar

Ako analiziramo same naslove projekata više je nego jasno da bi mediji time trebalo da se bave svakodnevno, bez obzira na to da li su za to podržani projektom ili ne. Mediji rade u interesu građana, pitaju za njih i jesu gradski radar i servis građana.

Novac se, pokazuje monitoring, za ovakve projekte iz godine u godinu dodeljuje jednim te istim medijima, a iznosi su višemilionski i kreću se od 4 do 19 miliona dinara.

Teme od značaja za gradske opštine

Baš kao i Grad, svaka opština ima svoje karakteristike, svoje ulice, lokalne priče, pa i svoje probleme. Međutim, ako se pogledaju kategorije, po kojima su najčešće

dodeljivana sredstva za sufinansiranje medijskih projekata, moglo bi da se zaključi da se teme koje dominiraju na gradskom konkursu prenose i na opštinske. Najzastupljeniji su opet Ekologija i zdravlje, dok ih u stopu prate Kultura i obrazovanje. Primetno je da se, bez obzira što se radi o opštinama, često kandiduju sportski projekti, čiji su nazivi:

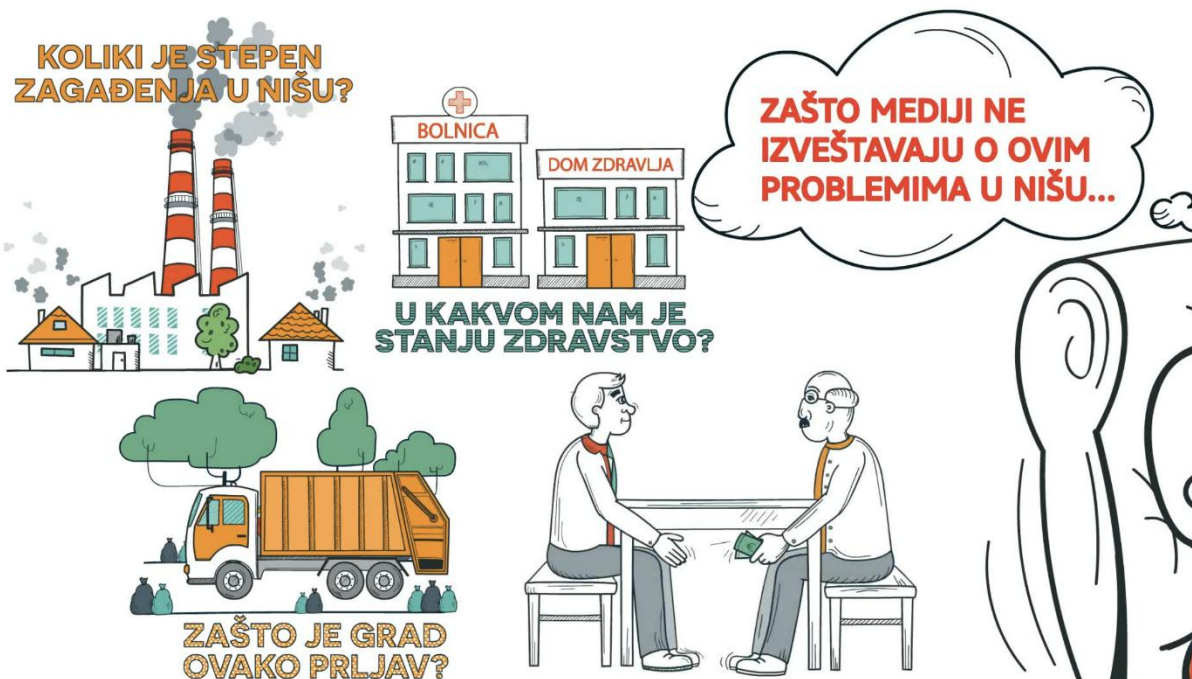
- Sport u GO Crveni krst 2022.
- Dođi na fudbal
- I mi smo sportisti
- Put uspeha - sport je zakon!
- Put uspeha - sport je zakon i ove godine
- Sportski Pantelej
- Sport u Panteleju 2022.
- Sport Pantelej - zdrav život i ferplej
- Sport u Panteleju
- Sportom do zdravlja i uspeha

Uočava se da određene projekte prijavljuju iste organizacije u različitim opštinama. U 2019. godini je na konkursima u dve opštine prijavljivan sportski projekat pod istim nazivom. Sredstva su odobrena na oba konkursa.

U sve tri opštine, u moru odobrenih projekata, pojave se i oni koji se tiču tema karakterističnih samo za tu opštinu. Tako je u Crvenom Krstu prošao projekat koji za temu ima arheološki lokalitet Humska čuka, dok je u Medijani bilo nekoliko projekata o mladima i deci, što je u skladu sa politikom opštine, koja propagira pronatalitetnu politiku.

Lokalizovanje projektnih ideja je najevidentnije u Opštini Pantelej. Pre svega, jer je ova opština bila i najredovnije u sprovođenju konkursa za finansiranje medijskih sadržaja, ali i zahvaljujući javnim raspravama koje jedina sprovodi. Tako su sredstva odobravana projektima koji se bave vinogradarstvom, urbanizacijom opštine, ulogom žene u selima Panteleja, pantelejskim selima uopšte, ostankom mladih u opštini i znamenitim Pantelejcima.

Sve opštine su, kao i Grad, dodeljivale sredstva za informativni program i opet je taj novac išao istim medijima, koji su ga dobijali i na gradskom konkursu, dok su teme projekata, koje su predlagali u okviru ove kategorije, opet bile one koje se tiču redovnog rada medija i izveštavanja u interesu građana.

Šta nedostaje?

Iako je u svakom konkursnom pozivu naveden niz tema kojima bi projekti mogli da se bave, analizom odobrenih projekata u poslednjih pet godina utvrđeno je da se manje-više ponavljaju jedne te iste teme. Spisak tema koji stoji u svakom konkursnom pozivu Grada Niša obuhvata i:

- Razvoj kritičke svesti kod građana
- Borbu protiv korupcije
- Ljudska prava i slobode
- Reafirmacija pozitivnih sistema vrednosti
- Popularizacija nauke i struke
- Afirmacija interkulturalnosti
- Očuvanje identiteta nacionalnih manjina
- Negovanje multietničnosti i verske tolerancije

U prethodnih pet godina, od pobrojanih, mnoge teme nisu podržane ni kroz jedan projekat, dok su se određene teme sporadično i minimalno pojavljivale. Tu se, pre svega, misli na one koje se tiču nacionalnih manjina i popularizacije nauke i struke. Nijedna komisija, ni na gradskom ni na opštinskom nivou, u periodu obuhvaćenom monitoringom, nije podržala projekat koji se bavio borbom protiv korupcije ili razvojem kritičke svesti kod građana.

To potvrđuje i stavove naših sagovornika sa fokus grupa, koji su isticali da mnoge važne teme nikada nisu finansijski podržane od strane komisija. Oni su ukazali na nedostatak sadržaja u lokalnim medijima koji se tiče mladih i borbe protiv korupcije.

U konkursnom pozivu je jasno navedeno da se sredstva ne dodeljuju za redovan rad medija:

“Sredstva se ne dodeljuju za projekte koji se bave praćenjem društvenih, ekonomskih, političkih, kulturnih, sportskih i drugih dešavanja na dnevnom nivou (vesti, centralna informativna emisija, jutarnji program, pregled dana i sl.).”

Neophodno je držati se uslova konkursa, koji je propisala sama resorna Gradska uprava, kako se najviše sume novca ne bi isplaćivale za redovan rad medija, već bi bile usmerene na projekte i ideje koje bi zaista značile i donele nešto novo i bolje građanima i zajednici.

Zaključak

O važnosti javnog informisanja uzaludno je trošiti reči. Naravno, ovde mislimo na nepristrasno, profesionalno i transparentno informisanje. Građani imaju pravo da znaju. Mediji su dužni da ih istinito i pravovremeno izveštavaju o svim bitnim događajima.

Sve ovo deluje lepo na papiru. Liči na nekoliko predivnih rečenica uređenog sistema i demokratskog društva koje brine o građanima i pojedincu. Ali znamo svi da ne živimo u baš takvoj bajci.

Pre nekoliko godina pod izgovorom poboljšanja izveštavanja, ali pre svega izlaska države iz vlasništva medija, prešlo sa na potpunu privatizaciju medija u Srbiji i njihovo projektno sufinansiranje. Takav vid finansiranja uvele su i lokalne samouprave koje su, pre izmena Zakona o javnom informisanju i medijima, bile vlasnici, uglavnom televizija i štampe. Gradovi i opštine su “na budžetu” imali zaposlene novinare, snimatelje i druge medijske radnike, koji su se do tada vodili kao radnici javnog sektora, baš kao opštinski službenici ili radnici nekog javnog preduzeća.

Ko ne bi poželeo da se status tih novinara promeni i da oni mog bez ikakvih stega i premišljanja da, ako treba, i kritikuju rad lokalne samouprave, i to onako profesionalno i slobodno, kako profesija i zahteva?

Međutim, to se nije desilo, niti se dešava.

Mediji su iz javne svojine prešli u privatnu, ali uglavnom u ruke, pokazala su brojna istraživanja, ljudi koji su blisko povezani sa vladajućim strukturama, tako da je politička senka ostala nad njima. Da stvar bude gora, novi vlasnici odlučili su se da za mnoge lokalne medije jedini izvor finansiranja, pored marketinga, budu upravo konkursi za projektno sufinansiranje medijskog sadržaja lokalnih samouprava.

U toj sprezi između medija, koji su bili u vlasništvu opština i gradova, vlasnika povezanih sa vladajućom strankom i budžetskih para, došli smo u situaciju da su konkursi za projektno sufinansiranje medijskih sadržaja na lokalnu postali ništa drugo do finansiranje redovnog rada određenih medija, bez obzira kakav su projekat napisali, šta su njime predvideli i kojom se temom bave.

A gde su tu građani?

Jedini odgovor na ovo pitanje je - ispred malih ekrana. Gledaju i upijaju šta im se servira skoro bez ikakve mogućnosti da u tom sadržaju učestvuju, iako su oni ti koji ga, kroz budžet lokalne samouprave, i plaćaju. Drugim rečima, plaćaju da žive u onome što su neki drugi smislili. U onome što drugi misle da je bitno da oni znaju.

I monitoring, koji je sproveden u okviru ovog projekta je pokazao da građane o sadržaju koji žele da gledaju ne pitaju ni mediji, ni lokalne samouprave. Javnih rasprava nema. Nema ni odabira specifičnih tema. U Nišu jedino odskače Opština Pantelej, koja je još 2015. godine usvojila [Odluku o upostavljanju mehanizama utvrđivanja javnog interesa u oblasti javnog informisanja na nivou gradske opštine Pantelej](#), pa shodno tome sprovodi i javne rasprave, iako na to po zakonu nije obavezna.

Zato su među projektima u ovoj Opštini prisutniji i oni koji se tiču lokala, Pantelejaca i okolnih sela. U ostalim opštinama su uvek slične teme i po pravilu uvek isti mediji i udruženja. Posebno oni mediji koji tradicionalno dobijaju najviše para.

A nije mala cifra u pitanju. Za pet godina, koliki je period obuhvaćen ovim projektom, samo na nivou Grada Niša za medijsko sufinansiranje podeljeno je skoro 360 miliona dinara ili oko 3 miliona evra. Građani nisu pitani kako bi želeli da taj novac bude utrošen, pa su zato na TV-u često umesto važne teme, dobijali šećerleme.

Izostale su antikorupcijske priče, teme o aktivizmu, promovisanju pozitivnog sistema vrednosti, ljudskih prava i sloboda... Ali su zato u izobilju mogli da gledaju i čitaju o redovnim aktivnostima lokalnih političara, dok otvaraju asfaltiranu ulicu ili najavljuju popravku pokretnih stepenica.

Da stvar bude gora, izostale su i evaluacije projekata koji su dobili novac. Tačnije, lokalne samouprave se nisu bavile uspehom podržanih projekata, čak ni u delu da li je sve obećano u projektu i ispoštovano. Ono što je sigurno - sve je uredno plaćeno parama građana.

Zato je neophodno da se građani uključe u javne rasprave o sufinansiranju medijskih sadržaja. Da se nađu novi načini koji bi ih zainteresovali da daju svoje predloge i ideje, ali i da se ispoštuju njihove želje kako bi lokalna zajednica shvatila da i lokalna samouprava i mediji rade u njihovom interesu, što im je i osnovni posao.

Neophodno je da novinari, u medijima na lokalnu, mogu profesionalno i nepristrasno da rade svoj posao, da izveštavaju o važnim temama za građane koji ih, kako vidimo, u najvećoj meri i plaćaju.

Tek tada bismo se vratili na bajkovitu sliku sa početka teksta, a šećerleme ostavili samo za uživanje uz konzumiranje kvalitetnih, nepristrasnih, bitnih i pravovremenih informacija.

